

Nedělní úvaha (kázání) na text Markova evangelia

v Lysé nad Labem, 5. neděli po Zjevení Páně, 9. února 2025

Činnost v Kafarnaum

Když vyšel ze synagógy, vstoupil s Jakubem a Janem do domu Šimonova a Ondřejova. Šimonova tchyně ležela v horečce. Hned mu o ní pověděli. Přistoupil, vzal ji za ruku a pozvedl ji. Horečka ji opustila a ona je obsluhovala. Když nastal večer a slunce zapadalo, přinášeli k němu všechny nemocné a posedlé. Celé město se shromáždilo u dveří. I uzdravil mnoho nemocných rozličnými neduhy a mnoho zlých duchů vyhnal. A nedovoloval zlým duchům mluvit, protože věděli, kdo je. Časně ráno, ještě za tmy, vstal a vyšel z domu; odešel na pusté místo a tam se modlil. Šimon a jeho druhové se pustili za ním. Když ho našli, řekli mu: „Všichni tě hledají.“ Řekne jim: „Pojďte jinam do okolních městeček, abych i tam kázal, neboť proto jsem vyšel.“ A tak šel, kázal v jejich synagógách po celé Galileji a vyháněl zlé duchy.

(Bible, Markovo evangelium, 1. kapitola)

Uzdravení Petrovy tchyně, James Tissot (1886-1894), Brooklyn Museum (Zdroj Wiki)

**Vhodné je doplnit i četbou prvních kapitol bible (Gn 1-3), Izajášovým poetickým proroctvím (Iz 40,21-31) či příběhem o vzkříšení dcery Jairovy (Mk 5).
Vhodná píseň je 700, 570 či 672 z nových evangelických zpěvníků.**

Markovo evangelium mluví v kontextu uzdravování rádo o exorcismu, o léčbě v podobě vyhánění zlých duchů. Už první evangeliem popisované uzdravení při bohoslužbě bylo uzdravením tohoto druhu. Dnešní text pak zmiňuje vyhánění či boj se zlými duchy hned třikrát. Jakoby pro Markova Krista byla důležitá především náprava člověka uvnitř, náprava lidské mysli či duše. Ježíš vede boj za člověka v rovině, kterou nevidíme a která nás dost možná ani netrápí. Pomocí poněkud lidových obrazů zlých duchů a démonů chce ale evangelium nastínit, že opravdové, ba smrtelné ohrožení člověka, se neděje na viditelné úrovni těla, ale na v hloubi ukryté úrovni mysli. Krom viditelných nemocí a neduhů je tu i cosi, co člověka obsadilo, anektovalo, posedlo. Člověk to dost možná neopatrně pustil dovnitř, nyní se toho ovšem nemůže zbavit. Něco, co jej svazuje a nutí nebýt sám sebou a Bohu blízko. Něco co jej odcizilo sobě samému, druhým i Bohu stvořiteli.

Hloubku i mechanismy lidského odcizení velmi přesně vykresluje biblický mýtus o stvoření a prvním hříchu (Gn1-3). Dábel v hadí podobě tu překrucuje fakta, něco zamlčí, něco přidá, položí jinam důraz. A z člověka, Božího partnera a přítele, se stává Boží nepřítel. Bohu nedůvěřuje, má z něj strach, ukrývá se před ním. Člověk přijímá ďáblovu vidění situace, přijme jeho názor, nechá jej do sebe obrazně vstoupit. A výsledkem je strach ze zesměšnění či zneužití, který řeší zakrýváním fikovými listy. Dalším důsledkem je panika, to když se zcela nesmyslně ukrývá před Stvořitelem, jakoby se před Bohem dalo ukrýt. V neposlední řadě se dostaví i očerňování a hledání viníků, to když Adam i Eva hází vinu jeden na druhého a na všechno kolem. Dochází tedy i k rozbití jejich vzájemného vztahu, jakoby rozbití vztahu s Bohem nebylo málo. A právě s touhle ďábelskou mocí, která opanovala člověka, přichází Ježíš zatočit. Markovo zřetelné navazování na představené ďábelské působení perfektně zdůrazňuje Kralický překlad dnešní pasáže, který věrně překládá zlé duchy dnešního textu jako duchy ďábelské.

Mezi ďábelské, a člověka okupující síly, můžeme na základě příběhů z Tóry zařadit strach, paniku, hysterii, obviňování či osočování a další děje či modely chování zaznamenané na stránkách bible. Markův obraz nebezpečné *posedlosti* náhle nesouvisí jen s psychickou nemocí, ale s lidským myšlením a lidskou manipulovatelností. A Ježíšovo uzdravování, Ježíšův boj, se vede způsobem vyhánění či umlčení podobných svazujících sil v člověku. *A mnoho zlých duchů vyhnal a nedovoloval zlým duchům mluvit*, vypráví evangelium. S velikou úlevou si můžeme uvědomit, že tváří v tvář Boží velikosti, tváří v tvář vesmíru a Boží

nesmírnosti, že prostě při setkání s Bohem musí být každá lež odhalena, každý ďábelský hlas zmlknout a každá deformující ideologie ztratit argumenty. Boží přítomnost v Kristu nedovoluje zlým duchům mluvit, říká Markovo evangelium. Myšleno „rozumně mluvit“, protože na jiných místech evangelia se zlí duchové do rozhovoru s Kristem pouštějí, ale vychází jim z toho jen křik, nactiutrhání, smlouvání, škemráni či výhrůžky.

Dovolím si nyní Marka či první stránky Tóry doplnit starozákonním prorokem. Izajáš nádherně vystihnul, jak se to má se skepsí, pochybnostmi a očerňováním tváří v tvář Boží ne(ve)smírnosti. Ve své knize píše: *„K výšině zvedněte zraky a hleďte: Kdo stvořil toto všechno?“ Ten, který v plném počtu vyvádí zástupy hvězd a všechny volá jménem; má obrovskou sílu a úžasnou moc, nechybí mu ani jedna. Proč říkáš, Jákože, proč, Izraeli, mluvíš takto: „Má cesta je Hospodinu skryta, můj Bůh přehlíží mé právo?“ Cožpak nevíš? Cožpak jsi neslyšel? Hospodin, Bůh věčný, stvořitel končin země, není zemdený, není znavený, jeho rozumnost vystihnout nelze.*

V dnešním textu krom boje s démony Ježíš ale také léčí a uzdravuje. *Uzdravil mnoho nemocných rozličnými neduhy*, vypráví Marek. I tuto rovinu Božeho působení je třeba vzít vážně. Uzdravování je navíc tak důležitá a neodmyslitelná součást Ježíšova života, že se dostalo i do těch nejstručnějších shrnutí Ježíšovy činnosti, jako např. „kázal a uzdravoval“. Uzdravování zní samozřejmě zázračně, ale když se nad tím zamyslíme, každé uzdravení je svým způsobem jen dočasné a smrt stejně jednou přijde. I Ježíšovo uzdravování je v tomto úhlu pohledu pouhým odsunutím smrti. To, co Ježíš, tak dělají např. i dnešní lékaři. Jako vzdělání odborníci aplikující vědecké poznatky odsouvají smrt stále dále a prodlužují lidský život. Možná i Kristu jde o získaný čas. Čas navíc. Je dobré si všimnout, že Ježíš sám spojuje uzdravování neodmyslitelně se zvěstováním. *„Pojďte jinam do okolních městeček, abych i tam kázal, neboť proto jsem vyšel,“* říká Ježíš svým učedníkům, když mu ráno předávají zprávu, že jej všichni hledají, rozuměj, že jej hledají především další zástupy nemocných. Ježíš chce vedle uzdravování zkrátka také mluvit. Jakoby Ježíš svým uzdravováním primárně poskytoval nový čas, ve kterém je možné něco podstatného slyšet. A stejně tak jakoby svým vyháněním démonů, které člověka ovládají, poskytoval osvobozeným novou šanci, nový čas, na napravení vztahů, které jim byly démonskou manipulací rozbity. Bůh v Kristu samozřejmě nepřišel jen odsouvat smrt. V kontextu vzkříšení víme, že přišel samotnou smrt porazit. Proti smrti se

však paradoxně nebojuje uzdravováním, léčebnými procedurami, medikací či vyspělou technikou. Ani svobodou, čistotou a odmítáním špatných vlivů či myšlenek. Na smrt existuje jediná věc. Víra. Víra v Boží existenci a všemohoucnost, víra v Boží blízkost a Boží lásku, víra v podobě vztahu k Bohu. Vztahy totiž přemáhají smrt.

V této souvislosti je dobré si všimnout, že po uzdravování a boji vůči zlým duchům Markův text zmiňuje Ježíšův odchod na pusté místo. Dost možná je jeho odchod do samoty vyjádřením deziluze z lidí, které zajímal především jako zázračný lékař či jako medicína na tělesné neduhy. Já si ale myslím, že Ježíšova potřeba pustého místa je také určitým návodem. Existuje totiž pusté místo od lidí, ale žádné místo na světě není pusté od Boha. Ježíš odchází od lidí za účelem modlitby. Ježíš touží po rozhovoru s Bohem, dost možná sám potřebuje povzbudit, postavit na nohy. A dost možná chce být i jistým příkladem. Když totiž dostanete čas navíc, když přestanete být ovládáni a manipulováni, je dobré uvolněné místo, darovaný čas, využít k obnově vztahů, především pak vztahu k Hospodinu. Vztah se buduje rozhovorem, zájmem, společně tráveným časem. Jakoby příběh očekával modlíci se davy vyléčených a od zlých duchů osvobozených. Jenže k Bohu se v našem příběhu modlí jen Ježíš. A dokonce i jeho učedníci za ním nepřicházejí, aby se spolu s ním modlili, ale aby mu vyčítali, že dělá málo pro lidi. „Kde jsi?! *Všichni tě hledají!!*“ Podobné to ostatně bude i na konci evangelia; když je v Getsemanské zahradě vyzve ke společnému bdění a rozjímání, všichni do jednoho usnou. Jakoby učedníci představovali prototyp církve, která chce hrozně moc uzdravovat, ale málo se modlit; církve, která pro samé uzdravování světa zůstala bez Boha a podlehla smrti.

Nechápejte mne špatně. Ježíš si váží lidské humanity a zájmu o druhé. V našem příběhu je to ostatně první předpoklad uzdravení Petrovy tchýně, kterému jsme doposud věnovali málo prostoru. Ježíš přichází do Petrova domu ze synagogy. Tu čteme: *Hned mu o ní pověděli*. Krátká věta. Prozrazuje však naléhavost chvíle, důvěru, že Ježíš může pomoci a také pozornost, jakou Petr a jeho rodina své nemocné tchyni věnují. Ne, tady neplatí onen ošklivý vtip, že Petr Krista třikrát zapřel, protože mu uzdravil tchýni. Opak je pravdou. Prvním krokem každého boje proti zlu a nemoci je vzájemná soudržnost, starost a pomoc. A také přímluva, prosba k Bohu, prosba k tomu, kdo zná naše strasti a trápení, ke Kristu Ježíši. Důvěra Šimona-Petra je vlastně i pro nás povzbuzením; přímluvná

modlitba má smysl, má svého adresáta Ježíše, nezní do prázdného a hluchého prostoru.

Ježíš jde za nemocnou a *bere ji za ruku*. Tedy žádná velká chirurgie nebo medikace. Vzit někoho za ruku je přesto velké a mocné gesto. Co vše se jím dá i beze slov vyjádřit! Ježíš se tímto způsobem nemocné ženy ujímá, vyjadřuje jí svou náklonnost. A také její nemoc bere za svou; ta nemoc mu není lhostejná, nemá k ní odstup, bere ji na sebe. Židé se nemocných zpravidla nedotýkali i dnešní lidé se fyzickému kontaktu s nemocnými z hygienických důvodů vyhýbají. Občas se přitom chovají až hystericky. Ježíš ve většině svého evangelijního uzdravování nedodržuje odstup žádný. Ba naopak. Je to vždy o kontaktu, dotyku. Je to vyjádření Boží blízkosti. I v dnešním příběhu bere Ježíš nemocnou za ruku. My samozřejmě nemůžeme ignorovat hygienická pravidla, ale přesto stojí za povšimnutí, co Ježíš dělá.

Ježíš nemocnou pozvedá. Jen samotný jeho přístup jakoby ji stavěl na nohy. Postavit někoho na nohy nemusíme ale jen fyzicky. Strach paralyzuje, znehybňuje, sráží. Postavit někoho na nohy, pozvednout jej, jeho mysl, to vše je prvním krokem k uzdravení. *Vzal ji za ruku a pozvedl ji*, říká dnešní text. To, že Ježíš nemocné pozvedával, je v Novém zákoně popsáno často. V jednom podobném případě máme dokonce dochováno slovo v Ježíšově mateřštině: *kum*, tedy vstaň, pozvedni se. Tak tehdy Kristus pozvedl, vzkřísil, z mrtvých dceru Jairovu (Mk 5,41). Toto pozvedání, stavění na nohy, zároveň předznamenává samotnou podstatu Ježíšovy zvěsti, tedy poražení smrti v podobě Ježíšova vzkříšení, které vyjadřuje formule „vstal“ z mrtvých.

Dnes jsme měli šanci prožít den s Ježíšem během jeho pobytu v Kafarnaum. Vším tím uzdravováním a vyháněním zlých duchů je demonstrováno, jak moc nás má Bůh rád a co vše pro nás dělá. Osvobozuje nás, dává nám nový začátek, novou šanci, čas navíc. Ale také naslouchá prosbám o naše blízké, zajímá se o nás, staví nás na nohy. Slovy Izajášovými: *On dává zemdlenému sílu a dostatek odvahy bezmocnému. Ti, kdo skládají naději v Hospodina, nabývají nové síly; vznášejí se jak orlové, běží bez únavy, jdou bez umdlení.*

Žalm: Bůh je naše útočiště, naše síla, pomoc v soužení vždy velmi osvědčená. Proto se bát nebudeme, byť se převrátila země a základy hor se pohnuly v srdci moří. (Ž 46,2-3)

Modlitba: Bože, ty jsi silný a mocný. Zaslíbil jsi ve své nekonečné věrnosti, že vezmeš svoje děti v ochranu. Pohleď na naši bezmocnost. Ty znáš všechno, co nás tíží a omezuje naše možnosti. Pozvedej a napřimuj nás. Dej, abychom svou celou nadějí vkládali jen do tvé milosti. O to tě prosíme ve jménu svého Syna, našeho Pána Ježíše Krista, který v jednotě Ducha svatého s tebou žije a působí navěky. Amen